

Slovenski dom

Stev. 112

V Ljubljani, sobota 18. maja 1940

Leto V

Napovedi o nadaljnjem razvoju bojev na zahodu

Odločitev v bitki pri Sedanu bo prišla v nekaj dneh

Pariz, 18. maja. m. Pariški radio je včeraj sporočil naslednje: Snoči so močni francoski oddelki prešli v izredno oster protinapad pri Sedanu. V boju sodeluje 13 brigad. V eni uri so francoski oddelki potisnili Nemce za 4 kilometre nazaj. Boji so izredno srditi. Francoski generalni štab je sklenil izvesti protinapad zaradi izredno ugodnega dne Nemcev. Glavni cilj francoskih in britanskih letal, ki so stopila v akcijo pri tem napadu, je bil onemogočiti napredovanje nemških tankov, ki so včeraj napadali zavezniške postojanke. V bojih je sodelovalo 400 francoskih in britanskih letal, ki so neprestano obstreljevala nemške kolone. Letala so dalje skušala odrezati nemške motorizirane kolone

od ozadja, kajti Nemci so zasedli več dobrih francoskih postojank. Navzlic temu, da je položaj zelo resen, pa prevladuje v francoskem generalnem štabu optimizem. Bojišče se je razširilo in to je ugodno za zavezničke, ker bodo odslej lahko napadali sovražnika na obeh krilih. Odločitev pri Sedanu bo padla v nekaj dneh. Izid boja pri Sedanu bo imel odločilen vpliv na splošni razvoj fronte na reki Meusi. Francoski generalni štab pravi, da so Nemci izgubili že 1120 letal. Poudarjajo pa zraven, da je to majhen odstotek velike zaloge letal, ki jo imajo Nemci.

Washington, 18. maja. m. Ameriški vojaški do-

pisniki poročajo iz Francije svojim listom, da nastopajo nemške motorizirane kolone v velikem številu in pravijo, da je Nemčija vrgla v borbo sedem celotnih motoriziranih divizij in 3500 tankov. Po presoji ameriških častnikov porabi vsaka motorizirana divizija dnevno po 2600 ton bencina. Prav tako porabi tudi 7000 letal, ki so jih Nemci poslali v boj, ogromne količine goriva. Ameriški vojaški dopisniki mislijo, da tako draga vojna ne more dolgo trajati. Naloga zaveznikov po njihovem mnenju je, da zgrabijo Nemce v to, da bi izvedli čim več skupinskih napadov svojih motoriziranih divizij, da se ti napadi ne bi mogli pozneje ponoviti.

Nemška poročila o zasedbi Bruslja in prebitju francoskih postojank vzdolž belgijske meje

Berlin, 17. maja. DNB. Nemške čete so po hudih in težkih bojih prebile postojanke ob reki Dyle severno od Louvaine in so zavzele Malines. Pri velikem napadu je včeraj padel Louvain. Po zlomu britansko-francoski postojank južno od Louvaine so nemške čete snoči vkorakale v Bruselj.

Severno od Anversa nemške čete napredujejo in so se približale s severnega bojišča utrdbam.

Iz severnega glavnega stana je bilo izdano poročilo, da je nemška vojska prebila francoske obrambne postojanke med Namurom in Namurom ob reki Dyle. Med Maubegeom (ki leži sredi belgijsko-francoske meje) in med Carignanom (ki leži na belgijsko-francoski meji južovzhodno od Sedana) so nemške čete prebile francoske postojanke v širini 100 km. Francoske oklopne enote, ki so se pri Dynantu v južni Belgiji uprle nemškemu napredovanju, so bile odbite. Na tem delu fronte je bilo ujetih 12.000 francoskih vojakov in dva generala. Nemška letala so v glavnem bombardirala zaledje v Franciji in Belgiji, zlasti ceste in železnice ter razbijala zbiranje nasprotnih rezerv. Nasprotnih letal je bilo zbitih 59, nemških letal pogrešajo 80.

Berlin, 18. maja. o. Nemški vojaški strokovnjaki razlagajo vojni položaj in prihajajo do naslednjih zaključkov:

1. Luksemburg so nemške oborožene sile zasedle v enem dnevu.
2. Holandija je bila navzlic žilavemu odporu prisiljena v petih dneh k udaji.
3. Belgijske obmejne utrde so bile zavzete v petih dneh ter je s tem bil omogočen predor na glavnem belgijsko-francoskem bojišču na Dylu.
4. V Franciji je konec tedna bilo prebito nadaljevanje francoske Maginotijeve črte na močno utrjeni Meusi. Sovražnik se umika ter ga naše čete preganjajo.
5. Naše letalske sile so uničile veliko število sovražnih letal ter nasprotnikovih letališč. Nemške letalske sile so poškodovale razen tega sovražnikove prometne zveze ter razpršile konvoje in zbiranja čet. Vojna je prenešana neposredno pred vrata Anglije. Sovražne pomorske sile, posebno angleške, so pretrpele istotako težke udarce.

Zavezniške vesti o hudih bojih in protinapadih na vseh bojiščih

Angleški umik izpred Bruslja

Pariz, 17. maja. Havas: Vrhovni poveljnik francoske kopenske vojske general Gamelin je poslal včeraj francoskim četam na bojišču naslednjo zapoved:

Usoda naše domovine, naših zaveznikov in vsega sveta zavisi od bojev, ki se sedaj bijejo. Angleški, belgijski in poljski vojaki ter tuji prostovoljci, ki se bore na naši strani, britansko in naše letalstvo stori vse, da bi ustavilo sovražnika. Od delki, ki ne morejo naprej, naj rajš izginejo, kakor pa da bi zapustili tla, ki so jim v obrambo poverjena. Kakor zmerom v usodnih dneh naše zgodovine, naj bo tudi danes dnevna zapoved sledeča: Zmagati ali umreti. Zmagati moramo!

London, 18. maja. Reuter: Uradno poročajo: V noči med 16. in 17. t. m. se je pokazala potreba, da se angleške čete umaknejo na nove položaje zahodno od Bruslja. Ta sklep je bil izveden v redu ter ni mogoče govoriti o prodoru sovražnika.

London, 18. maja. o. Velika bitka teče na belgijsko-francoskem bojišču. Angleška in francoska uradna poročila poročajo, da so ustavili nemške čete na vseh bojiščih, medtem ko nemška poročila poročajo, da so nemške čete vdrele že v predmestja Bruselja. Posebno hudi boji pa so ob reki Sambre in pri Sedanu, kjer nemške čete z vsoto silo napadajo francoske postojanke, ki so bile v zadnjih 24 urah močno ojačene. Francoska poročila trdijo, da nemškim četam ni uspelo prebiti teh postojank. Tudi pri Sedanu so Nemci poskušali brez uspeha s svojimi napadi. Zavezniško letalstvo je neprestano na delu in razbija ceste in zbiranje nemških čet. Južnovzhodno od Charleroija je bitka v velikem obsegu. Nemci delujejo z najnovjšimi težkimi tanki, kakršnih niso uporabljali na Poljskem. Računajo, da so Nemci postavili tu dve do tri motorizirane divizije in šteje vsaka divizija okoli 400 tankov. Podrobnosti o poteku te bitke ni.

Pariz, 18. maja. Havas. Včerajšnji nemški napadi niso bili tako srditi kot minulih sedem dni. Samo eden od treh napadov, ki so jih izvršile včeraj dopoldne nemške čete, je bil močan. Oba ostala napada nista napravila globokih prodorov, dasi so bili tudi ob teh dveh napadih ostri boji. V Parizu razpolagajo s točnimi izidi bojev. Trdijo, da je bil

edini veliki napad izveden na dnu »žepa« severnozahodno od Rethela. Nemci so vrgli v boj ogromno število oklopnih enot, ki jih je podpiralo letalstvo. Francoske »enote«, ki imajo nalogo zapreti nastali prodor, vodijo ostre boje, ki so trajali včeraj ves dan. Uspeh teh bojev bo znan šele danes. Vendar se že sedaj ve, da so francoske čete, ki so prevzele dolžnost ustaviti nemško napredovanje, izvedle potrebne premike in si ustvarile ugodne predpogoje za boj. Oba ostala nemška napada sta bila naperjena proti linijam na reki Dyle, katere tok predstavlja širok lok vzhodno od Bruslja in ki gre skozi Louvaine in Malines. Nemci so včeraj ves dan dovažali gorivo za oklopne enote ter živež in municijo. Utrujenost moštva, katerega živčna in telesna napetost je zaradi neprestanih maršev in nočnega bombardiranja dosegla višek, Gotovo je tudi, da so Nemci imeli velike izgube. Te izgube so morale biti posebno velike pri poizkusih preokorčiti v množicah Meuso, posebno pri Sedanu. Na Maginotijevi črti sami Nemci niso izvedli nobenih napadov. O zadnjih bojih je mogoče trditi samo to, da se Nemci bore, da bi čimprej dosegli konec boja, ne glede na ogromne žrtve. Francoske čete obvladajo položaj ter hladnokrvno in disciplinirano odbijajo napade. Čete, ki so bile največ v bojih, so bile umaknjene ter so njihova mesta zavzele spočite enote.

Obsodba zaradi vohunstva v Švici

Bern, 18. maja. AA. Tukajšnje vojno sodišče je izreklo včeraj sodbo o procesu proti podpolkovniku Trisu, prejšnjemu pravnemu referentu vojnega ministrstva. Sodišče je smatralo, da je podpolkovnik Tris vršil s svojimi pomagači stvarno špijonažo v korist Anglije ter je bil obsojen na osem let robije, izgubo službe in častnih pravic za 10 let. Njegova soproga je bila obsojena na štiri leta robije, obtoženi Kurt Müller, bratranec ge. Tris pa na šest let robije in izključitev iz švicarske narodne vojske.

Posveti za pomirjenje med Japonsko ter Ameriko in Anglijo

Amerika bi rada premestila svojo vojno brodoge v Atlantsko morje

London, 18. maja. m. V Londonu je bila pod predsedstvom predsednika vlade Churchilla konferenca, na kateri sta bila navzoča francoski in japonski veleposlanik v Londonu ter posebni japonski odposlanec Kavan. Med Japonsko in Združenimi državami na eni in med Tokijem in Londonom na drugi strani trajajo že dalj časa živahni diplomatski razgovori. Opaža se, da so Kitajci začeli znova napadati Japonce in da so te kitajske čete sedaj zelo dobro oborožene. Kitajci so imeli že več uspehov. Konferenca kaže na to, da vse bolj ra-

Dr. Korošec v Sloveniji

Ljubljana, 18. maja.

Včeraj dopoldne je z Orient-ekspresom dopotoval v Ljubljano predsednik senata dr. A. Korošec. Dopoldne se je nekaj časa sprehajal po Ljubljani ter si ogledal dela v Zvezdi. Popoldne je naredil daljši izlet po Gorenjskem ter obiskal nekatere svoje prijatelje.

Vrnitev bivšega cesarja v Nemčijo

Berlin, 18. maja. m. Nemška vlada je sklenila sprejeti prošnjo bivšega nemškega cesarja Viljema, ki bi rad prišel nazaj v Nemčijo. Viljem se bo vrnil in bo dobil neko posestvo na Pruskem. Bivši cesar se je moral obvezati, da bo tudi v domovini živel popolnoma zasebno in da se ne bo vmešaval v notranje politične razmere.

„Osservatore Romano“ - nepolitičen list

Rim, 18. maja. m. Vatikansko glasilo »Osservatore Romano« je z včerajšnjim dnevom izgubil značaj političnega lista. Njegova vsebina bo le versko-propagandna. List bo objavljaval samo uradna poročila vojskujočih se držav z vseh bojišč. Prav tako je tudi italijansko časopisje prenehalo z bojem proti vatikanskemu glasilu.

Stroga določila proti tujcem v Romuniji

Bukarešta, 18. maja. Rador. Romunsko ministrstvo za notranje zadeve poroča: Vsi tujci, ki nimajo posebnih dovoljenj in ki so prišli v državo po prvem septembru 1939, morajo zapustiti Romunijo do konca maja t. l. Tujci, ki se ne bodo pokorili temu ukazu, bodo internirani v koncentracijskih taboriščih.

Izpraznjevanje holandskih otokov

London, 18. maja. (Reuter.) Pooblaščen holandski krogi v Londonu trdijo, da je bil po posvetu med holandskimi in francoskimi vojnimi oblastmi sprejet sklep o izpraznjenju otoka Vlieland. Ob vsej obali se vodijo ogorčene borbe. Vsi vojni objekti ter objekti pomorske važnosti: pristaniške naprave, petrolejska skladišča in doki so bili uničeni pred umikom. Letala, ki so pripadala letališču v Valsereu, so vsa pristala v zavezniških oporiščih.

Belgijski diplomati potovali skozi Celje

Celje, 18. maja.

Včeraj je potoval skozi Celje belgijski poslanik iz Berlina Josip Elst. V njegovi družbi sta bila še konzula Merz in Savonit ter nekaj uradnikov konzulata s svojimi ženami. Belgijski diplomatski uradniki so šli v treh avtomobilih in potovali iz Nemčije, skozi Madžarsko in Jugoslavijo. Iz Celja so se odpeljali skozi Italijo proti Franciji.

V vlaku se je obesila

Vrečaja je dopotovala na Jesenice skupina banaških Nemcev, ki se je z večernim brzim vlakom odpeljala naprej proti nemški meji. V skupini je bila tudi neka Rosina Gundus, stara 57 let. Na meji so jo nemške oblasti zavrnilo, češ da nima pravih vizumov. Ponoči se je Gunduseva pripeljala nazaj na Jesenice, da bi si naslednjega dne izposlovala pravilni vizum za potovanje v Nemčijo. Danes zjutraj pa so jo našli obešeno v vagonu železniškega vlaka, ki je stal na slepem tiru in je bil namenjen v Nemčijo. Zakaj je ženska storila to obupno dejanje, pa ni znano.

Vesti 18. maja

Ameriška letalska industrija bo od začetka prihodnjega leta lahko izdelala 25.000 letal letno, je izjavil pomočnik ameriškega vojnega ministra.

Švicarske upravne oblasti so dobile dovoljenje, da lahko same izdajo vse potrebne ukrepe za izgon nezaželenih tujcev.

Španska vlada uradno zavrača vesti, da bi bilo zadnje čase prišlo v Španijo veliko tujih turistov e političnimi nameni. V Španiji nima nobena tuj država zdaj več turistov kakor po navadi.

Vodja švedskega trgovskega odposlanstva za pogajanja s Sovjeti, se je včeraj z novimi navodili vrnil iz Stockholma v Moskvo.

Pomočnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles je včeraj imel zaključni govor na zborovanju znanstvenikov iz vse Amerike. Govor je končal z besedami, da morajo vsi, ki žele trajno boljše življenje na zemlji, misliti vedno na to, da mora na svetu vladati Bog.

Italijanski zunanji minister grof Ciano bo jutri uradno obiskal Milan, kjer mu prirejajo slovesen sprejem. Domnevajo, da bi utegnil priti v Milan tudi nemški zunanji minister Ribbentrop.

Voditelji štiridesetih največjih ameriških letalskih tovarnen so bili povabljeni v Washington, kjer se bodo v ponedeljek začela pogajanja za pospešitev ameriške letalske oborožitve.

Angleško letalsko ministrstvo poroča, da je bilo v bojih zadnjega tedna izgubljenih 416 zavezniških letal, 1120 pa nemških.

Nove stroge uredbe proti tujcem je izdala romunska vlada. Vizuma za bivanje v Romuniji ne bodo odslej podajali nobenemu tujemu državljanu.

Madžarska vlada je včeraj imela sejo, na kateri je o političnem položaju poročal zunanji minister grof Csaky, ki je dejal, da Madžarska budno spremlja sedanje dogodke in da bo tesno sodelovala z Italijo in Nemčijo.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je generalu Pershingu, poveljniku ameriške vojske med svetovno vojno, izročil v skrb vsa vprašanja, ki se tičejo državne obrambe.

Nemški državni namestnik general Epp je pri svojem obisku v Napoliju včeraj imel govor, v katerem je dejal, da je skupna usoda Italije in Nemčije v tem, da nimata za svoje ljudstvo dovolj prostora in da jima to dejstvo kaže skupno pot.

Nove varnostne ukrepe proti morebitnemu spuščanju nemških padalcev je sprejela angleška vlada. V prostovoljsko službo proti padalskim oddelkom se je dozdaj prijavilo 250.000 mož.

Amerike naj napove vojno Nemčiji, ker bo to imelo silovit vpliv na obe vojskujoči se strani ki in bo ustavilo tudi Italijo, da ne bo šla v vojno, piše v uvodniku ameriški dnevnik »New York Herald Tribune«. To je prvič v ameriški javnosti, da si je kateri list upal tako zahtevno zapisati, zakaj misel na vojno z Nemčijo tam ni prav priljubljena.

Pri bojih na srednjem Norveškem je bil ubit tudi starejši sin slovitve norveške katoliške pisateljice Sigrid Undsetove, kakor poročajo švedski listi iz Stockholma, kjer umetnica živi.

V bojih na severnem Norveškem napredujejo angleške čete pri Narviku, od koder se del Nemcev umika k švedski meji. Tako pravi angleško uradno poročilo. Po nemškem poročilu pa so se skušali Angleži izkrcati v Narviku samem, a so jih Nemci odbili.

Snoči je bil v Londonu sklican na sejo kronski svet pod predsedstvom kralja Jurija VI. Posvetovali so se o sedanjem vojnem položaju.

O zadnjem govoru predsednika Združenih držav sodi francosko časopisje, da govor še ne pomeni napovedi o vstopu Amerike v sedanjo vojno, da pa je treba v njem videti dokaz, da se Amerika dejansko že udeležuje vojne na zavezniški strani.

Ogenj švicarske protiletalske obrambe je hud, učinkovit in točen so izjavili nemški letalci ki so se nad švicarskim ozemljem spopadli s švicarji in je bilo pri tem eno nemško letalo zbito. Nemci so se pri povratku iz Francije zmotili in zašli nad švicarsko nevtralno ozemlje.

Ozemlje, na katerem so včeraj Nemci predrl v Francijo, ni Maginotjeva črta, kakor pravijo časopisi, marveč nekak obrambni jezd vzdolž belgijske meje, katerega so Francozi naredili v zadnjih 12 mesecih.

Holandci so pred prihodom nemške vojske uničili 56 odstotkov svojih bencinskih zalog, trdi neko angleško vojno poročilo.

Na kopnem, v zraku in nad morjem poteka zdaj največja bitka v zgodovini sveta, pravijo nemški listi, ko pišejo o zadnjih sunkih nemške vojske in poveljujejo njene uspehe.

Italijanski finančni minister je včeraj imel v senatu govor o proračunu in dejal, da so bili zaradi mednarodnih dogodkov potrebni posebni izdatki, tako da izkazuje proračun 6 milijard 235 milijonov lir primanjkljaja.

Španski poslanik pri Sveti stolici se je nenadno pripeljal v Madrid in bil takoj sprejet pri zunanjem ministru. Španska vlada pa zanikuje vesti, da bi se bil papež obrnil na njo s prošnjo, če se Sveta stolica lahko preseli na Španjo.

Ameriška vlada je opomnila svoje državljan v Italiji in Angliji, naj se čimprej vrnejo v domovino.

Odgovorne osebnosti v švicarski vladi izjavljajo, da ne verjamejo, da bi zdaj grozila kakakacija proti Švici, ker da so Nemci umaknili del svojih čet z meje. Zdi se, da so te čete zbirali tam zaradi tega, ker je švicarska meja varna in zato primerna za postavitev rezerv, ki jih bodo potrebovali na Francoskem.

Konec februarja letos je Anglija imela razen pomožnih vojnih ladij v delu 3 oklopnice, 8 nosilk za letala 9 križark 57 rušilcev, 4 podmornice ter veliko manjših enot, prvi neko angleško poročilo o povečanju vojne mornarice.

Prepovedana so vsa javna zborovanja

Belgrad, 18. maja. Na podlagi §§ od 66 do 69 zakona o notranji upravi izdajam ukaz o začasnih prepovedi zborovanj in skupščin.

1. Prepovedana so do nadaljnjega ukaza zborovanja, manifestacije, javni sprevodi in skupščine, ki nimajo verskega značaja. Ta prepoved se ne nanaša na gledališke in kinematografske predstave, koncerte in plesne ter slične zabavne prireditve.
2. Osebe, ki se udeležujejo prireditev, ki so označene v prv itočki tega ukaza, bodo kaznovane s kaznjico od 10 do 1500 din, v primeru neplačila denarne kazni v določenem roku, pa bodo kaznovane z zaporom od 1 do 30 dni.
3. Ta naredba stopi v veljavo z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah«.

Notranji minister Stanoje Mihaldžić.

Z nekaterimi je pač križ . . .

Ljubljana, 18. maja. Danes ta dan je pač križ pisati reportaže. Sliši se morda le sad domišljije onih, ki so jim sedanjí časi dobrodošla prilika, da se morejo izkazati s svojo vsevednostjo. Ne zapišeš — novica je po naključju resnična, in peče te zavest, da je po tvoji krivdi tvoj dnevnik ni objavil, pečejo pa tudi ušesa, ki ti jih je zato urednik navil. Kar pa zapišeš — Bog ve ali bo zagledalo tisočero radovednih oči razgrnje-no na časopisnih deskah ali pa na mizji po kosilu. . . Kje so zlati časi za reporterje, ko si se sprehal po mestu ali deželi, nategoval ušesa, pisal s svinčnikom v notes in po mili volji je lahko izbral urednik iz grmade poročil najzanimivejše. Toda zdaj je križ s poročevalci in urednik si beli glavo, kaj bi zložil v predale svojega lista, »kar kmet in mešan s pridom sliši, kar pa vendar ne nasprotuje niti nevtralnosti, niti posebnim zahtevam sedanjih dni.

Zato smo se vsi, »ki pišemo za časopise, razveselili prilike, ko bomo mogli popisati in ohraniti pozni rodovom poročilo, kako so se obnašali Ljubljančani dne 17. maja 1940, to je na prvi, ne samo cerkveno, temveč tudi državno zapovedani petek.

Hudo je, ker moraš za to vrsto reportaže iz gostilne v gostilno. Tu četr, tam malo pivo — in preden se zaveš, je mošnjak prazen, a v glavi ti čudno šumi. . .

Po vseh gostilnah, ne samo dalmatinskih, je včeraj smrdelo (oprostite: »duhtelo«) po ribah. Uvedbo brezmesnih dni!

Na jedilni list so včeraj prišle staroslavne jedi: »trijski žlinkrofi« (pa brez mesa!), ajdovi žganci in kisló zelje, poglavja »Meso« in »Pečenke«: pa so bila cenzurirana.

Natakarice pa so morale venomer odgovarjati: »Danes nimamo mesa! Saj veste, da je

brezmesni dan! Ne bi človek verjel, koliko je v Ljubljani ljudi, ki dobijo veselje do mesnih jedi šele, kadar so prepovedane. Sicer večina ni prodajala sitnosti, pojedli so pač, kar je bilo na razpolago, toda vsi niso bili tako disciplinirani.

»Z nekaterimi je pač križ. . .«, pravi natakarica. »Zmeraj nergajo! Če bi bile prepovedane palačinke, pa bi nje zahtevali! Ves-e, pri nas je nekaterim predobro! Če bi vsenega kruha stradali, kakor smo ga otroci med svetovno vojno, pa ne bi bili tako izbirični! Boga naj prosijo, da bi vsaj hušnega ne bilo, kot da morajo ob petkih zdržati brez mesa!«

Sele včeraj je postalo Ljubljančanom znano, da kranjske klobase niso meso. Zato so jih po bifejih in gostilnah natepali, kar se je dalo. Predvsem taki, ki so v vežah in pod mizami shranjevali potne kovčke. Naročevali so klobase in pivo, pa cviček in štajerca, in modrovali: »Jejmo in pijmo, dokler smo!«

Kmalu so se med seboj spoznali, sprijeli so se za ramena in zvečer je bilo iz vseh »bolj domačih« gostiln slišati zategnjeno pesem, včasih slovensko, včasih hrvatsko ali srbsko. Fantje so postajali južanski in se v tem trenutku niso bali niti vruga. . .

Ne vsi. Nekateri so sedeli s sklonjeno glavó nad svojo čašo piva ali brizganca in na obrazih jim je bilo brati zaskrbljenost. Spet drugi so se drenjali okoli zvočnika, poslušali in mislili pri tem svoje. . .

Smo pač različni in različno dojemamo, vse kar doživljamo.

Kdor je po naravi skrben, ukrepa vse potrebno za vsak primer, kdor je lahkóživ, spušča zdaj še poslednje dvoje iz žepa, a »kdor ima v glavi kaj soli, da ve kdaj kupčija cvetice in dela na račun sedanjih časov dobre kupčije. So nekateri trgovine, ki so kar oblegane od kupcev, ki vsi kupujejo ene in iste stvari. . .

Tudi prodajalci časopisov imajo zdaj dobre čase. Nekateri imajo že kar svoje tekače, ki jim sproti donosajo liste iz tiskarn, da jim ne zmanjka zaloge.

Zares, podjetnost Ljubljančanov ne mine! Vsaj nekaterih ne! To je pisec te brezmesne reportaže sam izkusil: zvečer, ko je v vršenju svoje poklicne dolžnosti zapušal zadnjo gostilno, je ugotovil, da mu je podjeten in sprten človek medtem olajšal kolo za dinamo. In je dal dober nauk poročevalcu in nam vsem: »Vršite vestno svoje poklicne dolžnosti — potem pa: kar bo, bo!«

Poročevalca pa je spričo ugotovljenih dejstev spoznal, da bo imela ta reportaža o brezmesnih dneh zanj samo moralni, ne pa tudi materialni uspeh — kakor tudi brezmesni dnevi sami. . .

Kaj hočemo — z nekaterimi je pač križ. . .

Jesenice

Pretekli teden je imela Vincencijeva konferenca občni zbor. Iz poročila blažinja je razvidno, da je bilo v minulem poslovnem letu dohodkov 65.322,75 din in ravno toliko izdatkov. Največji prejemki so bili: članarina 197 pod. članov, prispevek K. I. D. in mestne občine, vetopnina materinskega dne in cvetlični dan. Konferenca je dohodke sproti oddajala kot podporo ubožnim in najbolj potrebnim, vsem brez razlike. Tako so bile številne družine deležne podpore v blagu, v živilih, v hrani, v ljudski kuhinji in v gotovini. Odbor se zahvaljuje vsem dosedanjim dobrotnikom, v imenu najbolj potrebnih pa prosi za nadaljno velikodušno podporo in naklonjenost dobrih Jesenicčanov in ustanov. Gosp. dr. Levčič in Ljubljane je v imenu Karitativne zveze pozdravil občni zbor, podal nekaj lepih in plemenitih besed o karitativnem delu v drugih državah in o delu dobrodelnosti v naši ožji domovini. Zelimo konferenci na Jesenicah čim več uspeha pri nesebičnem delu v blagor onim, ki z hvaležnim srcem sprejemajo darove.

Sredi planinskega kraja in belega narcisnega polja bo imela v nedeljo, 26. maja gasilska četa v Sv. Križu nad Jesenicami lepo slovesnost. Blagoslovili bodo gasilski dom in novo motorno brizgalno. Agilnega gasilnega društva duša je domači gospod župnik Krašna. Številnim turistom in izletnikom je znana in priljubljena izletna točka in dobro gostoljubno ljubstvo privablja vsako leto večje število gostov in obiskovalcev v mirni kotiček pod Golico in Rožco. — Sprejem gostov bo ob treh popoldne pred gasilnim domom. Slavnostni govor bo imel župni: starešina g. dr. A. Šmajdič in Radovljice. Obred blagoslovljivosti bo izvršil č. g. kanonik in rojak dr. Zerjav. Nato bo mimohod gasilnega članstva v kroju ter vaja pri domu. Na prostoru poleg gasilnega doma bo godbeni koncert in pogostitev gostov.

Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzela Kranjska industrijska družba, kumica brizgalni bo ga. Praprotnikova. Sodeluje godba Krekovega prosvetnega društva.

Vandalizem, ali kaj? Steherno pomlad, ko se svetokriški travniki nad Jesenicami pobelijo s prekrasno belo odejo blagodišečih narcis, se naprošajo izletniki, naj bodo prizanesljivi pri nabiranju rož. Saj si jih lahko vsak natrga šope, ki potem izpružijo, da je bil sam med narcisami in si jih sam nabral. Nič ne meča ne bo branil, niti lastniki travnikov ne. Lani in prejšnja leta je jeseniška policija z uspehom nastopala proti vandalom, ki se ne zmenijo za svarsila. Marsikateremu je odvzela rože, katerih je nosil s seboj cel koš. Pa tudi oblastvena prepoved nič ne zaleže — kakor vse kaž, kajti prav za binkoštno praznike je bilo po jeseniških ulicah videti polno takih prizorov. Domačin kaj takega ne počenja, ker dobro ve, kaj se spodobi in tudi ve, da bi imel opravka s policijo. Drugače pa je z onimi, ki prihajajo iz Ljubljane ali drugod. Ti mislijo, da morajo oskubiti prav vse travnike. Če bi ne bilo koga, ki bi jih oviral, bi v nekaj letih izginele narcise v goliških plazovih. Kultura mestnih ljudi kje si?

Clements Ripley: KRIŽANA LJUBEZEN

»Pojdite iz mesta!« je toplo nadaljeval doktor Livingston, kakor bi bil preslišal Julijino namigavanje na tragedije v človeškem življenju. »Ni izključeno, da se ponovi leto 1830!«

»Julija, prepričana sem, da nam doktor Livingston želi samo dobro!« je rekla tetka Belle Juliji, ki je medtem bila zanesetila oba v živahnem razgovoru, brez besede in se počasi vzpenjala po stopnicah v svoje sobe. Z žalostnim in skrbnim polnim očesom je gledala za njo tetka Belle.

»Smem naročiti, da pripravijo vašo vilo na plantaži?« je spet vprašal doktor, ko je Julijina vitka, nekoliko oslabela postava počasi izginila.

»Ne vem, doktor! Sami ste videli! Poskušala jo bom pregovoriti!« je skrbno in negotovo odgovorila tetka Belle.

»Julija ne izgleda najboljšel« je opomnil doktor.

»Ne odhaja nikamor več iz hiše. . . kadar pa odide, gre le jahat svojega divjega konja. Niti svojih prijateljev noče več videti in tudi Mr Cantrella in drugih njenih prijateljev ni bilo tu že nekaj mesecev.«

»In kaj potem dela vse dneve?« je s skrbjo vprašal doktor Livingston.

Ljubljana od včeraj do danes

Zjutraj je včeraj kazalo lepo in le malokdo je pri odhodu v službo vzel s seboj dežnik. Ko se je okrog dveh popoldne nebo skoraj docela ujasnilo, pa kaj takega menda sploh nikomur ni prišlo več na misel. Cemu neki, jasno bo do večera, to je prav gotovo, si je vsak dejal. Toda po vsem videzu se je zdaj šele napravilo vreme, kakršnega smo sicer vsako leto vajeni aprila meseca. Zdaj je jasno, nanaglama se nato zoblaci, pa se spet sonce prerine izza oblakov — dokler se končno ne napravi nevihta, najmanj ena vsak dan. S to nevihto moramo zdaj že kar zadržno računati.

Včeraj okrog tretje popoldanske ure so se izredno hitro privlaili črni oblaki, ki so kmalu skrili sonce. Zablasko se je in zagrnelo in že se je vilo. Pljusk je bil hud in močan, povruha pa ga je zanašal še veter. Dobro pol ure je po prvem nalivu še pomalem dževalo, nato pa se je na severu naglo začelo jasnit in prav tako urno, kakor je nevihta prišla, je spet posijalo sonce na mokro zemljo. Po cestah in ozaroh so ležale velike luže. Zjasnit pa se docela ni moglo niti do večera.

Davi je rahlo naletel dež do sedme ure, potem je posijalo medlo sonce, ki pa ni kazalo nobenega pravega veselja, da bi se kaj dal časa otepalvo z oblaki. Kaj kmalu je obupalo in se skrilo. Nebo je prevelično s svetlosivo plastjo čez in čez, in ni dvakrat reči, da danes ne bomo v poznih popoldanskih urah spet dobili naliv, kakor smo ga včeraj. Zdaj, v tem muhastem vremenu, je to celo skoraj popolnoma gotovo.

Eleganten pustolovec sedi za varnimi zapahi

Dva in pedeset let je star v mednarodnem kriminalu prav dobro sloveči Ludvik Barany iz Srema. Pol sveta je že obredel in povsod je napravil kaj takega, da ni bilo v skladu z določili zakona in s pravico. V vseh »strokah« kriminalnega udejstvovanja se je že »urik«. Zemljepisno se ni omejeval, kaj rad od časa do časa obišče tudi sosedne države, da jih osreči s svojimi »dobrimi delci. Zadnja leta pa se tam zunaj ne počuti menda več posebno dobro, kajti kar naprej ga kakor starega piča domo-

Konzist. svetnik Franc Sev. Pokorn

Nocoj ob pol eni je dotrpel in se preselil v večnost upokojeni župnik iz Besnice pri Kranju g. konz. svetnik in bivši škof. arhivar Pokorn Franc. L. 1935 ga je možganska kap ohromila in onesposobila za službo. Po 41 letnem delovanju v župniji Besnica se je preselil v pokoi v župnijo Breznica pri Zirovnici. Lansko leto ga je ponovno zadela kap in od tega časa je zelo vidno pešal. Pred 14 dnevi so ga pripeljali v Zavetišče sv. Jožefa v Ljubljano.

Pokojni gospod je bil rojen l. 1861 v Skofji Loki. Služboval je kot kaplan v Šmarju, na Jesenicah in Stari Loki. Po njegovem prizadevanju je bila ustanovljena župnija Besnica, v kateri je deloval z njemu lastno gorečnostjo in energijo do svoje zadnje hude bolezni.

Pogreb bo v nedeljo ob 3 popoldne na pokopališču k sv. Križu. R. i. p!

Prebivalstvu dravske banovine!

V sporazumu z državno oblastjo se vrši v dnevih od 19. do 23. maja 1940 pod geslom »Noben jetični brez bolniške postelje!« po vsej dravski banovini protituberkulozni teden s ciljem, poučevati narod, kako se obvaruje jetičke, in z drugim nič manj važnim ciljem: zbirati sredstva za zdravljene na jetiki že obolelih siromasnih Slovencev. Organizacijo tega tedna vodi Protituberkulozna zveza, ki si je letos izbral geslo: Noben jetični bolnik ne sme ostati brez bolniške postelje! Stremljenja Protituberkulozne zveze gredo za tem, da vsakemu jetičnemu bolniku, posebno pa šolski mladini omogoči pravočasno in uspešno zdravljenje v bolnišnici ali v zdravilišču. V to svrhu so potrebna večja denarna sredstva kot so danes na razpolago. Potrebna je samopomoč slovenskega naroda.

Pri tej plemeniti in res nad vse nacionalni nalogi moramo Protituberkulozno zvezo v njenem stremljenju čim bolj podpreti. Resni časi, v katerih živimo, nam ne smejo vlivati malodušnosti. Negotove razmere ne smejo biti povod naši razcepjenosti. Čim hušji je pritisk, tem trdnjša bodi naša strnitev, tem krepkejša volja in požrtvovalnost za ohranitev zdravega in močnega naroda! Kdorkoli se bo aktivno udeleževal — bodis v propagandi, bodis pri nabiranju sredstev — bo deležen mojega priznanja. Vsem podrejenim oblastvom in ustanovam sem naročil, naj prizadevajo Protituberkulozno zvezo v dnevih protituberkuloznega tedna z uslugami in nasveti čim najbolj podpro ter ji v okviru svojega delokroga nudijo smotorno sodelovanje.

Ban dravske banovine: Dr. Marko Natlačen, l. r.

Obsojen nepošten poštar

Danes smo že poročali o razpravi, ki se je vršila proti 30 letnemu bivšemu pismonoši Ferdinandu Kuneju. Omenjeni je bil lansko leto zaposlen pri pošti Maribor I ter je raznašal pisma in denar v rajonu Kamnica in Rošpol. Kmalu pa ga je ugodna prilika zapeljala v nepošteno dejanja. Začel je poverljati strankam sprva manjše, potem pa vedno večje vsote. Sedaj se je znašel pred sodniki malega senata, ki so mu prisodili 6 mesecev strogega zapora ter 100 din globe ali nadaljnjih 17 dni zapora.

Javno cepljenje proti kozam se prične v Ljubljani dne 20. maja. Cepljenje bo v Mestnem domu in drugih krajih: natančnejši podatki so razvidni na velikih lepakih, ki so nalepljeni po šolah, cerkvah, ostalih javnih poslopih in razglasnih deskah. Mestno poglavarstvo v Ljubljani opozarja starše, da je cepljenje otrok strogo obvezno in da bo vsak neopravičen izostanek po zakonu strogo kaznovan.

Obsojen nepošten poštar

Maribor, 17. maja. Danes smo že poročali o razpravi, ki se je vršila proti 30 letnemu bivšemu pismonoši Ferdinandu Kuneju. Omenjeni je bil lansko leto zaposlen pri pošti Maribor I ter je raznašal pisma in denar v rajonu Kamnica in Rošpol. Kmalu pa ga je ugodna prilika zapeljala v nepoštena dejanja. Začel je poverljati strankam sprva manjše, potem pa vedno večje vsote. Sedaj se je znašel pred sodniki malega senata, ki so mu prisodili 6 mesecev strogega zapora ter 100 din globe ali nadaljnjih 17 dni zapora.

Filmi

»Zaljubljena beštija« (Kino Matica). Bob ob steno so vsi pozivi, naj bi pri nas odgovorni ljudje vendar že prenehali s »hipersenzacionalnimi« naslovi v slogu tistih »Krvava kost v strešnem žlebu« ali »Suha čunja na dnu morja! Nobena beseda ne zaleže, dan za dnem nas o tem prepričujejo novi dokazi! — V kinu Matici teče zdaj film »Jamaica inn«. Pri nas so napravili po večnem »muštru« zagrebških čifutov brez okusa — »Zaljubljena beštija!« Neverjetno to!

Film sam je mojstrovina velikega režiserja, odličnih glavnih in stranskih igralcev in genialnega Charlesa Laughtona. Mogočna epopeja mračnega časa, ko so gusarji plenili ladje in pobijali posadko ter potnike, se nam zdi, časa, kjer so se v viharnem vremenu brez zadržka razmahovale grabežljivost, poživljenost in pripravljenost k vsakršni zlobi, časa in ljudi, ki so cinično uganjali največja grozodejstva, z nekakšno obupno tožoto, ker so vedeli, da bodo prej ali slej končali na vislicah. V tem mojstrskem delu se srečamo z izprieno družaljo, z brodolomci življenja, ki so se stekli od vseh vetrov, z napol blaznim, megalomanskim nasilničem, ki živi naven pošteno kot okrajni sodnik, skrivaj pa je najvišji, zadržaj snujoči vodja gusarske tolpe, z možem ubijalcem in surovino, ob katerega strani trpi in hira nesrečna žena, ki ga ima kljub njegovi hudobiji rada. Edini svetli točki sta mlado dekle — sirota, ki je prišla z Irskega ter se zatekla k teti, pa pade v ta zločinski brlog — ter mlad pomorski častnik, ki mu je bila zaupana skrivna naloga, naj preoblečen v gusarja poskusa pojasniti skrivnost neprestanih brodolomov. — To temno zgodbo je režiser sijajno oživil že z zunanjimi efekti, z mračnimi prizoriški razburkanega morja in obmorske pokrajine v noči, z nekakšnim osnovnim tonom prostodušne, raskave, skoraj norčave izprijenosti kakor se javlja v govorenju in kretnjah teh ljudi. Že s skopo osvetlitvijo skoraj vseh scen samo je dosegel, da iz vsega filma diha pustolovska nota časa, ki je že daleč za nami, in tista napol zadrževana, prikrita, pa zato tem hušje občutvena grozotnost kakor jo poznamo iz strani v starih gusarskih romanih. Atmosfero tega časa in tovrstnih zgodb je režiser zrostil tako mojstrsko, da se nam zdi kakor bi bili po čarobnem ukazu prestavljeni v svet Stevensonovih in drugih podobnih zgodb. Ty ljudje so izprijeni do dna, le ko omaga telo in ga že zapušajo življenjske moči, se v njihovih s pleveletem in ščavjem čez in čez preruših dušah zabliski medla iskrica kesanja in plemenitejšega človeškega čustva. Prav v tem, da režiser dobrega in zlega ni ločil preostro na belo in črno, je dosegel, da njegov film učinkuje polnokrvno in življenjsko prepričljivo. Z burnostjo in živostjo akcije pa mu je vtisnil pečat nekakšne svojevrstne heroičnosti. — Dobre pomočnike je imel tudi v statistih in v mladem paru (Leslie Banks ter Maureen O'Hara). Nad vse pa se dviga kolosalni lik sodnika in lopova brez predsodkov, Pengallana, katerega je na neprekosljiv način ponazoril veliki Charles Laughton. Njegov Pengallan priča o kolosalnem registru umetnika z največjim formatom. Zdaj je ciničen, zdaj posmehljiv, njegova zloba skoraj niti ne odbija, ker je čudaška, človeka čutimo, ki uganja grobojše že ne več pri popolni odgovornosti, čeprav se zna v vseh položajih obrzdati. Laughtonov Pengallan je tako mojstrsko postavljen v problematičnosti psihološke strukture, da človek ob kraju ne ve, ali je Pengallan ves čas blazen, ali postaja šele proti koncu ali pa je morda je dokraja izprijen cinik, ki se norčuje iz vsega.

Ogenj v cinkarni

Celje, 18. maja. 20 minut po 7. uri sta danes jutraj počila na Miklavževem trgu dva strela, ki sta zaznamila, da je izbruhnil nekeje v okolici ogenj. Kmalu se je zvedelo, da je začelo goreti v kemični tovarni, nekoliko kasneje pa je prišlo do eksplozije v cinkarni. Da bi bili gasilci takoj na mestu, je dalo poveljstvo gasilske čete obvestiti svoje člane kar s strela s topa. V kratkem času so bili gasilci v Gaberju, vendar jim ni bilo treba stopiti v akcijo, ker je tovarniško osebje že samo ogenj omejilo in pogasilo. V cinkarni je namreč eksplodiral balon dušičnate in azotno-solitne kisline, zaradi česar se je dvignil iz tovarne gost dim. Človeških žrtev ni bilo.

Drobne

Zagreb, 18. maja. j. Ban banovine Hrvatske je imenoval včeraj nov občinski odbor v Zagrebu z županom in podžupanom vred. Zupan je ostal dosedanj mestni poverjenik Ante Starčević, za podžupana pa je bil imenovan ključavničar Avgust Dolenc. V občinskem odboru so zastopani vsi sloji in stanovi, zlasti pa je veliko delavcev, malih posestnikov in zastopnikov obrtnikov in uradnikov. — Istočasno je bil imenovan nov občinski odbor tudi v Senju.

Zagreb, 18. maja. m. Na vsem ozemlju hrvaške banovine sta za volitve sodelovali HSS in SDS. V krajih z mešanim prebivalstvom sta stranki postavili skupne liste. Tako poročajo, da je bilo postavljenih skupnih list 87 pod imenom KDK, med tem ko je SDS postavila samostojne liste v 66 občinah, kjer so Srbi v veliki večini, in tam bodo Hrvatje glasovali za liste SDS. V krajih s hrvaško večino pa bodo samo liste HSS, katere pa bodo podpirali pristaši SDS.

čim prej javila dan našega odhoda na plantažo. Po vsem tem upam, da mi bo uspelo.«

Doktor Livingston se je poslovil od tetke Belle, toda komaj je zaprl za seboj vrata, je že stekla tetka Belle veselega obraza proti Julijinim sobam in zaklicala »Julija, hej, Julija, pridi ven, pridi!«

Julija se je pokazala na pragu svojih vrat in mirno vprašala: »Ali je doktor odšel? Zdi se mi, da je ves srečen, če lahko plaši ženske!«

»Ne, ne, Julija, nekaj drugega! Pridi, hitro pridi sem!« je vsa zasopla klicala tetka Belle. Julija je stopila po stopnicah njej nasproti, in ko je prišla tetka Belle vsa zasopla do nje, ji je skrivnostno povedala: »Bo le resno! Ti se ne spominjaš tiste strašne epidemije leta 1830! Veš, zaradi tega se celo Pres vrača domov!«

Julija se je stresla, kot bi jo bil nekdo udaril po hrbtu in se nekako zmago-slavno nasmehnila, rekoč: »Torej se vendar vrača domov! To je popolnoma naravno!«

»Ti si to vedela?« je začudeno vprašala tetka Belle.

»Samo po sebi razumljivo! Ves čas njegove odsotnosti sem to čutila, slutila, v avoji samoti včasih celo verovala! Moral se je vrniti!« je Julija prepričljivo govorila tetki Belle, v obeh pa ji je nenadoma zasijal že dolgo mrtvi sijaj. V hipu je vsa oživila. Posvečila se je kot bi se bila okrepcala s čudodelno vodo. »Ni bil toliko močan kot jaz. . . zdaj prihaja, jaz pa nisem šla k njemu! Poročila se boval!

Prosila ga bom, naj mi oprostijo. Priznala mu bom, da sem resnično bila hudobna, trmasta, krivična! Rekla mu bom, da prav tako, ker sem bila hudobna, sovražim samo sebe. Ponižala se bom pred njim. In ko me bo držal v svojih močnih rokah, ga bom prosila, da bi vse žalostne spomine pozabil; in vsa žalost. . . vse, vse. . . vsa preteklost bo potem pozabljena,« je z otroškim glasom govorila v eni sapi Julija sama sebi.

»Pojdimo, tetka na plantažo! Treba se je takoj pripraviti! Tam bomo priredili zabavo in povabili vse stare prijatelje in znance. Bat, stričko Cato, Zette, kaj ste ostali, kaj gledate brez dela? Pripravite kovčke, takoj jih pripravite! Vse mora biti v redu! In ti, Zette, pripravi moje obleke! Pripravite vse za odhodi! Hijo bomo prazno zaprili!« je kričala Julija. — Služničad, ki se je bila zbrala v predsobi, je onemela strmel v svojo gospodarico, ker si ni mogla razložiti njenega naglega in nepričakovane veselja. Ta trenutek je bil mahnit v njenem dosedanjem življenju.

»Kaj stojite? Pripravite vse, potujemo na plantažo, na Halcyon!«

Pokorna ukazu se je služničad razšla, razšla, da bi izvršila povelje, Miss Julija pa je zadovoljno in z novim upanjem gledala v vstajenje svojega življenja. . .

XI.

Na plantaži Halcyon.

Na razkošno in bogato urejeni plantaži Halcyon, ki je bila obkrožena s hladnimi gozdovi in rodovitnimi polji, je vse ozi-

Od tu in tam

Glasi Hrvatske kmečke stranke »Hrvatski dnevnik« ponovno zavrača mnenje, da bi imele občinske volitve na Hrvaškem kakšen politični pomen. List pravi, da se vodi v srbskih občinah huda borba med SDS in ostalimi srbskimi skupinami. Sodelovanje med HSS in SDS je bilo povsod izvedeno, ker so dobili pristajši HSS naloga, naj nastopijo s samostojno listo tam, kjer imajo večino, skupaj s SDS pa tam, kjer nimajo večine. Kjer pa so Hrvatje v veliki manjšini, pa naj podpirajo listo SDS, če niso mogli sestaviti sporazumne liste. Dalje navaja list, da je JNS sicer formalno izjavila, da se volitve ne bo udeležila, pa je vendar v nekaterih občinah postavila svoje liste. Ponekod so Hrvatje stopili skupaj tudi s Srbi, ki niso pristajali SDS, temveč so pristajali JRZ ali pa katerih drugih skupin. Končno pravi list, da je zlobno zavijanje, če kdo pravi, da je ban hrvatski odredil novo razmejitev v velikem številu občin zaradi tega, da bi se na ta način ustvarila umetna večina v novih združenih občinah. Zanimivo pa je tudi dejstvo, da je samo HSS postavila svoje liste v dubrovniškem okraju, vse ostale stranke pa so sklenile ne udeležiti se volitev.

Uprava mesta Belgrada je izdala nove stroge ukrepe proti tujski nadlegi. Ukrepi so namenjeni zlasti tistim tujcem, ki bivajo v Belgradu brez pravih dovoljenj, pač pa imajo potne liste, ki se glase na druga imena. Vsi tujci, ki bivajo v Belgradu, se bodo morali javiti policiji najkasneje d. 29. maja in predložiti svoja dovoljenja za bivanje. Kdor bi se ne javil in ne predložil svojega dovoljenja, bo takoj izgubil pravico do bivanja v državi. Policija bo pri tej priliki pregledala vse potne liste in bo odklonila pravico do nadaljnega bivanja v državi vsakemu tujcu, ki ne bi mogel za svoje bivanje navesti utemeljenih razlogov. Posebno pa opozarja policijska uprava prebivalstvo, naj vsakega tujca takoj prijavi, čim ga sprejme kdo na stanovanje.

Jugoslovska trgovinska delegacija, ki se je pred dvema dnevmi vrnila iz Moskve v Belgrad, je bila v Belgradu lepo sprejeta. Člani delegacije so dali časnikarjem izjave o svojih vtiskih, ki so jih prinesli s seboj iz Rusije. Člani delegacije poudarjajo, da so pogajanja gladko tekla in da niso Rusi delali nobenih ovir. Zato je bil sporazum tudi kmalu dosežen. Poudarjajo tudi, da so jih ruski uradni predstavniki lepo sprejeli in pokazali veliko zanimanje za našo državo. Potem pa so povedali tudi svoje vtiske o Moskvi in o velikih tehničnih delih v Sovjetski Rusiji.

Belgrajska občina bo navzlic vsem neprijetnostim, ki jih je prinesla draginja, izvedla vse svoj gradbeni program, katerega je sestavila lani in najela zanj veliko posojilo. Občina bo zlasti pospešila izpopolnitev mestnega cestnega prometa, kjer zamenjuje tramvaje z avtobusi, potem pa bodo skušali naglo povečati vodovod. Pa tudi zgradbe, ki so bile v načrtu, bodo gradili. Mestna občina bo dala podjetnikom, ki so izletirali dela še po starih cenah primerno odškodnino.

Posebno doklado zaradi dragine bodo dajali svojim uslužbencem in delavcem delodajalci v Varaždinu. Ker je draginja stalno naraščala, je Hrvaška delavska zveza začela s pogajanjem z delodajalskimi organizacijami, da bi dobili delavci in nameščenci primerno povznanje. Po daljših pogajanjih so delodajalci pristali na to, da povišajo plače in mezde za 30 odstotkov v obliki posebne draginjske doklade.

Skladbe čevljarja skladatelja je izvajal te dni belgrajski radioorkester. Čevljar Ivan Pankečič je navzlic svojem rednemu delu našel še vedno čas, da se je učil violine. Šeasoma ga je zanimanje za glasbo še bolj prevzelo in je se začel tudi teoretično izobraževati. Polagoma se je lotil tudi komponiranja in je napisal že več skladb, katere so bile tudi izvajane. V kompozitorski šoli se je še izpopolnil in letos je napisal več skladb, katere je prevzel v svoj program celo radijski orkester belgrajske radijske postaje.

V Nišu so prisrčno sprejeli hrvaške kmete iz okolice Zagreba, kateri so prispeli od svojega gostovanja v Bolgariji. Na postaji so bili mestni župan in zastopniki raznih oblasti, društev in organizacij. Hrvaške goste so v špalirju povedli skozi mesto, kjer jih je ljudstvo povsod prijazno pozdravljalo. Zvečer so kmetje iz Čučerjaja priredili v gledališki predstavo svoje »Čuperske svatbe«. Pokroviteljstvo nad predstavo je prevzel predsednik vlade Dragiša Cvetković.

Vse motorne vlake je ukinila železniška uprava z novim voznim redom. Novi vozni red, ki stopi jutri v veljavo, ne vsebuje nikjer v državi velikih sprememb, ker tudi noben nov vlak ni bil uveden. Motorne vlake, ki so vozili na progah Beograd-Dubrovnik in na progi Slavonki-Brod-Sarajevo, so ukinili zaradi tega, ker si ne obetajo nobenih potnikov. S temi vlakci so se vozili večinoma tuj turisti, teh pa za letos ne moremo pričakovati.

Mrtvo truplo svojega očeta so dale odnesti hčerke v vasi Stari Hadžibegovci pri Velikem Orašju. Kmet Milenko Radosavljević je nenadoma umrl, ko je delal na njivi. Čim je njegova druga žena za to izvedela, je pritekla in dala odpeljati truplo na svoj dom. Pa tudi pokojnikove hčerke iz prvega zakona so zahtevale očetovo truplo, češ da ga bodo one pokopale. Ker je bila vdova Perse trdovratna, so hčerke najele več moskih, ki so zvečer vdrli v vdovino hišo, pretepli vse domače in očetovo truplo odnesli. Hčerke hočejo na vsak način iz svoje hiše pokopati očeta, ker menijo, da bodo na ta način dobile vse njegovo bogato zapuščino. V spor so seveda posegle oblasti, ki bodo kaznovale onečaševalce mrtvih.

Mati z dvema otrokoma se je utopila v neki mlakuži pri Mostarju. Marija Lepušinač je prignala živinjo k napajališču. Med tem, ko je živinjo pila, pa sta ee njena otroka igračkala, dokler ni eden padel v mlakužo, ki je globoka dobra dva metra. Bratcu je skočila na pomoč sestrica, pa tudi ta se je začela potapljati. Ko pa je videla svoja otroka v smrtni nevarnosti, se je v vodo pogrnala tudi mati, čeravno ni znala plavati. Posledica je bila, da so utonili vsi trije.

Lokomotivo je spustil po bregu na postaji Bradica pri Sarajevu neprevidni kurjač. Stroj je manevriral po postaji. Ko pa je strojevodja stopil z lokomotive, je kurjač misleč, da obvlada lokomotivo, pogljal stroj naprej. Stroj je zavil proti strmini, kjer je treba vključiti zobe. Toda kurjač tega ni znal. Lokomotiva je začela drveti navzdol, dokler ni na ovinku odletela s tira in se razbila. V zadnjem hipu ee je kurjač posrečilo, da je skočil s stroja, vendar pa ee je pri padcu težko poškodoval in so ga morali prepeljati v bolnišnico. Stroj pa ee je razbil.

Stara granata je raztrgala neprevidnega kmeta v okolici Niša. Mož je našel na polju staro granato in jo mislil porabiti za železo. Prinesel jo je domov in jo hotel vreči na ognjišče, da bi ee »stopila«. Toda žena mu je namero preprečila, nakar je kmet na dvorišču zakuril ogenj in na žerjavico vrgl granato. Dolgo časa ni hotela eksplodirati. Ko pa je sam prišel pogledat, pa je granata nenadoma eksplodirala in kmeta na drobne kosce raztrgala.

Carola Lombard in James Stewart
v krasnem filmu ljubke, nežne in vedre vsebine, zabavnih komičnih in pretresljivih prizorov!

Najlepša ljubavna drama te sezone!
Zaljubljena na prvi pogled

KINO UNION tel. 22-21
Danes ob 16. in 21. uri, jutri v nedeljo ob 10.30 dop. (znižane cene) ter ob 13., 17. in 21. uri

Tat in 13 pomagačev na zatožni klopi

Velika tatinska afeta s 397 ukradenimi urami se je zanimivo razvila

Maribor, 16. maja.
Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča je danes dopoldne razprava zaradi največje tatvine, ki je bila kdaj izvršena v Mariboru. Gre za znano tatinsko afero z ukradenimi urami, ki je spravila na zatožno klop 14 ljudi — in sicer tistega, ki je tatvino izvršil ter 13 ljudi, ki so se potem bavili z razprodajo in razpečevanjem ukradenega plena. O tej aferi smo svoječasno že obširno pisali.

Tatvino je izvršil 21 letni Ivan Maček, brezposelni klatež z Meljskega hriba. Njemu delajo družbo na zatožni klopi: 35 letni mesarski pomočnik pri mesarju Kirbišu v Vetrinjski ulici Ivan Klavž, 23 letni delavec Ivan Peklar iz Vetrinjske ulice, 25 letni delavec Anton Weiss iz Vetrinjske ulice, 29 letni hlapec Ferdo Kraner iz Kneza Kocelja ulice 5, 28 letni tkalec Stanko Robič iz Pipuževe ulice, 30 letni hlapec Janez Lazar iz Vetrinjske ulice, 38 letni delavec Jurij Romih iz Kneza Kocelja ulice, 34 letni posestnik Darko Kumer od Sv. Martina, 46 letna krojačeva žena Julijana Tadinca iz Tkalske ulice, 45 letni hlapec Jurij Ajdnik iz Aleksandrove ceste, 32 letni Martin Ros, urar iz Dolgoš, 21 letni delavec Mirko Voglar iz Vancove vasi ter 47 letni Ivan Schönbacher iz Jenkove ulice v Mariboru.

Zadeva, ki jih je spravila pred sodnike, je sledeča: Dne 4. novembra lanskega leta je poslal urar Anton Lečnik v Celju svojega stalnega potnika Slavka Rusa na trgovsko potovanje z urami in dragocenostmi. Rus je imel te stvari v štirih specialnih kovčkih. Dne 6. novembra je prišel Rus v Maribor ter je obiskal s svojim dragocenim blagom razne mariborske urarje. Kovček mu je vozil po mestu postrešek na ročnem vozičku. Dva dni je Rus delal kupčije, dne 8. novembra popoldne pa je posel končal ter mu je postrešek zapeljal kovčke v njegovo prenočišče sredi mesta, kjer jih je postavil na hodnik med restavracijo in kuhinjo, tako da jih je imelo domače osebe neprestano pred očmi. Ničče ni pomislil, da bi bila tu močoga tatvina in vendar se je pripetila. Ko se je Rus povrnil okrog 7 zvečer, je opazil, da je eden kovček izginil. V kovčku je bilo 497 različnih ur v skupni vrednosti 127.100 din.

To na prvi pogled sila skrivnostno tatvino pa je mariborska policija v nekaj dneh pojasnila. Izkazalo se je, da je ni izvršil kakšen mednarodni tatinski specialist, kakor se je prvotno domnevalo, temveč mlad, nekajkrat predkaznovan, toda v tatvinah takih dimenzij še neizkušeni Ivan Maček z Meljskega hriba. Zato mu tudi ni uspelo, da bi bil svoj plen spravil tako v denar, da bi bil nekaj od tatvine imel. Maček pravi, da ga je neki neznan Hrvat opozoril, da se nahajajo v kovčku na hotelskem

hodniku velike dragocenosti. Izgleda pa, da Maček sam ni vedel, kaj je odnesel, ko je omejnjeni kovček sunil ter hitel z njim v Vetrinjsko ulico k svojemu znanцу, mesarskemu pomočniku pri mojstru Kirbišu Ivanu Klavžu. Kovček sta oba spravila v Klavževo sobo ter ga odprla. Presenečena sta zagledala nesluten zaklad. Maček se je zavedal, da bo ure težko spraviti v denar, da ga policija ne bi dobila v roke, pa je bil zaradi tega nestrpen ter bi se bil nevarnega kovčka rad kar najhitreje iznebil. Začel se je dogovarjati s Klavžem, da bi kar on proti primerni odškodnini prevzel kovček. Zmenila sta se, da si bo Maček izbral iz kovčka nekaj ur ter mu bo Klavž izplačal 2000 dinarjev. Klavž je bil s tem zadovoljen ter je dal Mačku 200 din na račun. Medtem pa se je obema pridružil že tretji sokrivec — Anton Weiss. Za Mačka in Klavža je bila Weissova pomoč zelo dobrodošla, saj nista vedela sama, kaj početi s tem bogastvom in kako ga spraviti v denar. Weiss pa je imel več izkušenj. Takoj se je Weiss pridružil Klavžu ter sta skupaj potem izplačala Mačku še nadaljnjih 200 din, ostalih 1600 din pa sta mu obljubila za pozneje. Maček je s tem zadovoljen zapustil družino in afeta z urami je bila zanj likvidirana, razvijala pa se je potem pod vodstvom Klavža in Weissa naprej ter je delokrog njenih pomagačev vedno bolj naraščal. Klavž in Weiss sta si najprej izbrala vsak za sebe zalogo najbolj dragocenih ur, ostalo pa sta zložila nazaj v kovček ter ga zapeljala v Kneza Kocelja ulico k hlapcem Ivanu Peklarju in Ferdinandu Kranerju, ki sta bila tam v službi. Ta dva sta prevzela kovček, da ga spravita s sveta, ker je bil nevaren dokaz za tatvino. Zanesla sta ga na Meljski hrib ter ga tam razbila, za plačilo pa sta dobila nekaj ur. Peklar je tudi prevzel razpečevanje ur ter jih je res veliko spravil v promet. Z razprodajo oziroma nakupom ukradenih ur so v zvezi tudi vsi nadaljnji obtoženci. Medtem pa je policija tatvino razkrila ter je v kratkem spravila na varno vse glavne krivce ter zaplenila pri njih 360 ur. Ostanke ur pa ni bilo mogoče najti ter trpi urar Lečnik še sedaj okrog 20.000 din škode.

Obtoženci priznavajo svojo krivdo samo v toliko, kolikor se jim da naravnost dokazati. Še najbolj odkrit je mladi Maček, dočim so ostali bolj zakrknjeni.

Na današnje razpravo je prišlo samo 11 obtožencev, Marzin Ros, Stanko Robič in Mirko Voglar pa so raje ostali doma ter je bilo postopanje proti tem izločeno ter pridejo pozneje na vrsto. Razpravo je vodil vs. Kolšek, prisednika sta bila Rebulina in dr. Grmovšek, obtožbo pa je zastopal državni tožilec Sever. Senat je po krajšem posvetovanju sklenil, da bo razglasil sodbo v ponedeljek.

Velika delavnost okraj. cestnega odbora v Mariboru

Med Sv. Rupertom in Hrastovcem v Pasmški dolini dograjujejo okrajni cestni odbor in občina Sv. Ruperta letos novo cestno zvezo. Krogi okrog Sv. Ruperta in Sv. Bolfenka dobijo mnogo krajšo zvezo z Mariborom, ko se bo letos odprla nova cesta iz Sv. Ruperta in Voličine na Hrastovec. Poprečje so morali voziti v Maribor po dolgem ovinku preko Sv. Lenarta. Ta ovinek bo sedaj za več kilometrov skrajšan. Povalno se mora omeniti tu sodelovanje domačinov in občine. Posestniki so brezplačno odstopili zemljišča in sicer ponekod najlepše sadovnjake, njive in druge kulture. Vozili so kamen in drug material, prispevali so celo v denarju za novo cesto. Začel pa je dela na tej cesti prejšnji podjetni župan g. Vogrin. Računa se, da bo cesta do jeseni končana, tako, da bo slovesna otvoritev — če nam Bog nakloni mir — še pred zimo. Tudi sedanji g. ban. dr. Natlačen je mnogo pripomogel s podporo banovine k tej lepi in potrebni zgradbi.

Stari leseni most čez Ložnico v bližini Makol na banovinski cesti, po kateri gre ogromen promet iz Celja preko Konjice in Poljan v Ptui, je bil že tako trhel, da se je bilo resno bati, da bo kak težji tovor zdrknil v globočino in da bo ves promet na tej progi ustavljen. Okrajni cestni odbor mariborski je že lansko leto začel z delom. Most gradi tvrdka Svetlina iz Ljubljane kot najcenejša. Stebre, ki morajo biti izredno globoko postavljeni v mehki svet, so začeli betonirati že lansko jesen in delo se sedaj lepo nadaljuje. To je eno najpotrebnejših del v okraju Maribor desni breg. Most bo stal okoli 700.000 din. K zgradbi prispeva tudi banovina svoj del.

NAFTA

DIN 4'95

liter, garantirano čista, se dobi na črpalki pri
»LUSTRA« V. Laznik, Ljubljana
Gospodsvetska cesta 8 Telefon 27-53

Nova mestna ustanova

Mestna ustanova za absolvente arhitektonskega oddelka tehniške fakultete v Ljubljani. V smislu sklepa mestnega sveta ljubljanskega z dne 19. aprila t. l. razpisuje mestna občina ljubljanska to ustanovo, ki jo vsako leto podeljuje župan mesta Ljubljane. Ustanovo lahko dobi diplomiran absolvent arhitektonskega oddelka tehniške fakultete, ki je slovenske ali druge slovenske narodnosti, v dobi treh let po diplomskem izpitu. Kandidat za ustanovo mora z najmanj tremi, razsodišču predloženi deli dokazati, da ima arhitektonsko ustvarjalni duh in da se bavi s problemi, ki so pomembni za napredek arhitektonske kulture sploh, ali s takimi, ki se posebej tičejo Ljubljane. Obenem mora navesti konkretno, v kakšen namen namerava porabiti nagrado, in se obvezati, da bo izbrano nalogo, ki je lahko arhitektonsko raziskovalna ali pa se nanaša na kak konkreten arhitektonski ali urbanistični problem ljubljanskega mesta, izročil arhivu te ustanove pri mestni občini, kjer bo pričala o uspehih te ustanove in bo služila drugim za študijski pomoček. Rok za predložitev prošnje je 15. julij t. l.

Športne vesti

Jutri popoldne ob pol štirih bo na igrišču SK Ljubljane prijateljska nogometna tekma med mariborskim Zelezničarjem in SK Ljubljano! Tekma bo prav gotovo zanimiva, saj bo pokazala, kakšno je razmerje moči med dvema najboljšima slovenskima nogometnima kluboma. Zato bodo prijatelji nogometnega športa brez dvoma pohiteli na igrišče. Povrhu bodo lahko ob pol treh gledali tudi zanimivo prvenstveno tekmo med juniorji SK Ljubljane in juniorji SK Jadrana.

V Zagrebu se je večerj popoldne pričela meddržavna teniška tekma med teniškima reprezentancama Jugoslavije in Italije. Ze pred začetkom tekmovanja se je razvedelo, da je Mitič zbolel in da je zaradi visoke temperature moral ostati doma. Namesto njega bo vse tekme igral Palada, ki je letos tudi v prav dobri formi. Večera je dež prekinil tekmovanje med Punčecom in Cucellijem. Po odločitvi obeh kapetanov se bo tekma nadaljevala danes ob dveh, nato pa ob Palada igral z Romanonijem. Potem bo dverurni odmor, med katerim bodo prišle na vrsto ekshibicije, šele nato pa bo igra v dvoje. — Tekma med Punčecom in Cucellijem je potekala takole: Punčec je v prvem setu vodil z 1:0, z 2:0, nato je Cucelli izenačil na 2:2, nakar je Punčec zvišal na 3:2 ter na 4:2; spet se je opogumil Cucelli, ki je znižal na 4:3, nato pa ponovno izenačil na 4:4. Še več, prešel je s 5:4 celo v vodstvo! Punčecu pa se je zdelo za malo, da bi ga Italijan kar tako meni nič tebi nič ungal v kozji rog. Brž je izenačil na 5:5. Zdaj pa se je vtilo in igralci so morali pod streho. Pod streho se je zateklo tudi okrog 1200 gledalcev, ki so prišli na tekmo. Igralca sta lahko nadaljevala tekmo šele ob štirih, ko je dež nekoliko ponehal. Po vsem videzu Punčec, ki je utrujen od svoje devetmesečne turneje, še ni prišel k sebi, še vedno ni v dobri formi. Za naslednji game divja hud boj. Končno ga dobi Punčec — 6:5. Ze naslednji game pa dobi spet Cucelli — 6:6. Zdaj vzpne Punčec na 7:6. Toda Cucelli je trdovraten ter si osvoji dva naslednja gamesa, tako da preide spet v vodstvo z 8:7. Punčec izenači na 8:8. Zdaj pa Punčec zablesti, dovolj mu je preganjanja in zasledovanja, zapored si osvoji dva gamesa ter dobi na ta način prvi set z 10:8. — Zdelo se je, da bo zdaj Punčec kar »prebrdel« svojega nasprotnika. V sijajnem slogu dobi dva gamesa in vodi z 2:0. Toda Cucelli najprej popravi na 2:1, potem pa izenači, 2:2. Gledalce pa čaka še hujske razočaranje: Cucelli povrsti niza game k gameju, vodi s 3:2, 4:2, 5:2 in končno dobi kljub Punčecovim hudim naporom set s 6:2. Izguba tega seta je mnogo motila Punčeca v začetku tretjega seta: zelo je bil nervozen in zmeden. Toda pri stanju 1:1 se je Punčec nenadoma menda spomnil svojih slavnihi dni in hudih zagat, v katerih je že bil pri svojih težavnih mednarodnih srečanjih. Naglo se je popravil ter je začel z ostrimi in dobro plasiranimi udarci po kotih gospodariti na igrišču. Kar naglo niza game k gameju, toda pri stanju 4:1 za Punčeca se vlije tako huda ploha, da morata igralca tekmo dokončno prekiniti.

V nedeljo bo v Budimpešti važna konferenca nogometnega »Malega SE pokala«. Na tem tekmovanju bodo igrali trije najboljši madžarski, dva romunska in dva jugoslovska kluba. Prve tekme naj bi bile igrane 16. junija, finale pa 14. in 21. julija.

Prosvetni odsek grafične organizacije bo priredil drevi veseloirgo »Svoje glaveček« v dvorani Delavske zbornice ob 8.30. Opereto je nanovo uglašil P. F. Ačko. K veselju in zanimivi prireditvi vladno vabimo.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Oblačnost od (=10)	Vetar amer. jakost	Pada- vine	
		noč	dan				m/m	vrsta
Ljubljana	754.2	17.7	9.6	83	10	S ₁	3.6	dež
Maribor	752.8	10.5	9.0	90	10	W ₁	8.0	dež
Zagreb	750.5	15.0	8.0	70	5	NNE ₃	0.5	dež
Belgrad	751.2	16.0	10.0	70	10	NE ₃	—	—
Sarajevo	749.4	15.0	7.0	80	6	0	—	—
Vis	746.5	15.0	10.0	90	8	ESE ₃	—	—
Split	747.1	20.0	14.0	60	4	NE ₂	—	—
Kumbor	746.5	18.0	14.0	50	8	SE ₁	1.0	dež
Rab	747.9	18.0	12.0	90	5	0	—	—
Dubrovnik	746.9	20.0	14.0	70	7	E ₂	1.0	dež

Vremenska napoved. Nestalno vreme, od časa do časa rahel dež.

Koledar
Danes, sobota, 18. maja: Erik.
Nedelja, 19. maja: Peter C., Ivo.

Obvestila
Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer R., Sv. Petra c. 78.

»Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote ob 8. ure zvečer do ponedeljka ob 8. ure zjutraj mestni viš. zdravstvi. svet. dr. Misa Franta, Poljanska cesta št. 15-11, telefon št. 32-84.
Na Rožniku bo imelo v nedeljo 19. maja Kato-liško društvo rokodelskih pomočnikov sv. mašo s petjem društvenega pevskega zbora. Vljudno vas vabimo, da pridete v nedeljo na Rožnik. Pričetek službe bože bo zjutraj ob 7.

Mladinski odsek Protituberkulozne zveze v Ljubljani bo nabiral v sredo 22. t. m. v okvirju protituberkulozne tedna pod pokroviteljstvom gospe podbanove prostovoljne prispevke občinstva za nabavo šolskega röntgena. — Do sedaj so šoleko mladino pregledovali skupno z odraslimi v protituberkuloznem dispanzerju, kar ni niži iz zdravstvene niti iz pedagoške gavidika v prid mladini. Zadnji čas je, da dobi mladina svoj lastni röntgen! Zato darujte v sredo po svojih močeh v blaginjo svojih otrok! — Mladinski odsek protituberkulozne zveze v Ljubljani.

Zanimanje za razstavo Elde Piščančeve raste. Iz dneva v dan je obisk večji. Nekaj olj je že tudi našlo kupca. Verskim ustanovam bi priporočili ogled osnutkov za oltarske slike. Poročali smo že, da je Piščančeva močna v kompoziciji, pa je razumljivo, da se loti vseh mogočih motivov in si-žejev. Pomembnejša dela so »Kranj«, »Primskovo«, »Podkoren«, vabljive so »Sončnice«, a zares ljubke so »Srne«, ki bodo prav gotovo našle kupca. Razstava bo odprta od 23. t. m. Vstop v razstavne prostore Galerije Obersnel je brezplačen. Obisk razstave prav toplo priporočamo cenjenemu občinstvu.

Opozorilo! Železniški uslužbenci, upokojenci in vdove, ki so v mesecih januar, februar in marec letos naročili in plačali režijski premog, pa ga niso prejeli, bodo denar dobili nazaj. Prizadej naj se oglašijo z nabavno knjižico pri tisti edini, kjer so premog naročili. Ljubljana-glavni kolodvor prične z izplačilom v ponedeljek, dne 20. t. m. med uradnimi urami od 8 do 12 dop.

Vljudno naznanjamo, da smo otvorili
NOVO TRGOVINO »EDO« ČEVLJI
v kateri bomo prinašali vedno najnovejše vzorce. Velika izbira letnih damskih sandalet po zelo ugodnih cenah. — Posetite našo trgovino, prebrčali se boste, da Vam nudimo ugoden nakup.
»EDO« ČEVLJI
Vošnjakova 2 (Gospodsvetska 12)

Jutri bomo slišali osemnajst lepih narodnih pesmi, ki nam jih bo zapel oktet FO Rokodelski dom iz Ljubljane v Rokodelskem domu na Vrhniki ob 8 zvečer. Vrhničani, pohitite in ne zamudite lepega večera ter s svojim obiskom dajte priznanje mladim pevcem, sebi pa privoščite večer prijetnega užitka.

»Pavilhon oder«, prvo slovensko gledališče z ročnimi lutkami, čigar prvi nastop je doživel toliko ugodnega odziva in toplega priznanja, bo nastopil spet to nedeljo, dne 19. maja 1940 v beli dvorani hotela Union v Ljubljani. Igral bo dvakrat, prva predstava bo ob pol 10, druga ob 11. Obakrat je na sporedu lutkovna igra »Vražiček v steklenički«. Vstopnice se dobe v predprodaji v Prosvetni zvezi na Miklošičevi cesti 7a-1, dobile se bodo pa tudi v nedeljo eno uro pred vsako predstavo pred belo dvorano v hotelu Union. Vstopnina je malenkostna: za otroke po 2 din, za odrasle po 5 din.

Kongresni trg za promet zaprt. Občinstvo se opozarja, da bo Kongresni trg v nedeljo 19. t. m. od 10 do 13 za promet zaprt, ker se bo ob tem času vršila na Kongresnem trgu preizkušnja in ocenjevanje v startanju, zaviranju in upravljanju motornih vozil kot zaključek ocenjevalne vožnje, ki jo ta dan priredi ljubljanska sekcija Slovenskega avtomobilskega kluba.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — začetek ob 8 zvečer:
Sobota, 18. maja: »Hamlet«. Gostovanje in poslovilna predstava Zvonimirja Rogoza. Znižane cene od 25 din navzdol.
Nedelja, 19. maja, ob 15: »Hamlet«. Izven. Znižane cene od 25 din navzdol.
Ponedeljek, 20. maja: Zaprto.
Torek, 21. maja: Zaprto. (Gostovanje ljubljanske Drame v Kranju: »Asmodej«.)

OPERA — začetek ob 8 zvečer:
Sobota, 18. maja: »Kleopatra« Red A.
Nedelja, 19. maja: »Traviala«. Izven. Poslovilna predstava bolgarske sopranistice Vanje Levantove in gostovanje J. Gostiča.
Ponedeljek, 20. maja: Zaprto.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Sobota, 18. maja, ob 20: »Krisalida«. Krstna predstava.
Nedelja, 19. maja, ob 20: »Vdova Rošlinka«. Znižane cene. Zadnjič.

Kaj lahko v vojne namene dobimo za 2 milijardi funtov šterlingov?

Približno dve milijardi funtov šterlingov je namenila angleška vlada za vojne izdatke v proračunskem letu 1940-41. Kako se bo znesek razdelil med posamezna ministrstva, pa bo ostala tajnost. Da bi si pa ustvarili vsaj približno sliko o obsegu teh izdatkov, pa navedimo nekaj primerov, kaj vse bi mogla vlada za ta znesek kupiti. Za osnovo vzamemo cene orožja, ki jih je januarja meseca letos v nekem časopisu objavil neki strokovnjak, in so torej približno takšne, da so za ocenjevanje primerne.

285 bojnih ladij ali 100.000 bombnikov

Najprej bi bilo mogoče za dve milijardi funtov šterlingov zgraditi strahotno mornarico, ki bi imela 285 vojnih ladij po 35.000 ton. Ob začetku vojne je imela Anglija 15 velikih vojnih ladij, nadaljnjih 9 pa bo v kratkem dovršenih. Če bi Anglija za 2 milijardi funtov hotela graditi zgolj 1.090 tonske oceanske podmornice, potem bi razpolagala s strahotno armado 5700 podmornic, sprič česar bi pomenilo 60 nemških podmornic (ob začetku vojne) pravo ničlo. Pa recimo, da bi Anglija hotela dati prednost letalom, da bi pridobila premoč v zraku (neizogibna nujnost, ki je dobila svoje potrdilo v norveških bojih), bi mogla izdelati strahotno letalsko moč, ki bi štela 100.000 letal, čeprav velja vsako tako podnebno strašilo celih 20.000 funtov. Rešeno bi bilo vprašanje, ki zavzemanjem dela mnogo pregljav. Prav tako bi mogli iz dveh milijard narediti 44.000 ladijskih topov s 16 palci premera, ali pa 1,3 milijona 4,7 palčnih topov, ali 10 milijonov Wickersovih strojin, ali 30 milijonov lahkih strojin, ali 250 milijonov navadnih pušk, ali pa 330 milijonov 4,7 palčnih topovskih krogel. Povejmo še z drugimi besedami: Z dvema milijardama funtov bi se dalo pokriti letne izdatke za 6600 vojnih ladij, ali za 10.000 težkih križark, ali 15.000 lažjih križark, ali za 35.000 rušilcev, ali za 50.000 orjaških podmornic, ali pa za 73.000 manjših podmornic.

Kopičenje železa in jekla

Ta ponazoritev naj le pomaga k popolni predstavi o tem, kolikšne količine orožja raznih vrst izdelujejo ta čas v Veliki Britaniji. To kopičenje mora postaviti nemško vojsko pred čisto drugačna vprašanja kakor pa na Poljskem in Norveškem, čim vojska preide iz sedanjih predbojev v odločilno obdobje. Pri tem ni dovolj, da bi se zavezniški protinemški vojski le uspešno branili, zavezniki jo morajo streti, če mislijo zmagati. Zavezniki ne bi bili radi samo nakoval, temveč tudi kladivo. Iz tega stališča je treba soditi kritike v angleškem

parlamentu, češ da 2 milijardi funtov ne bosta zadostovali. Vedeti je namreč treba, da že gradnja ogromnega letalstva s 100.000 letali požre ves ta znesek, potem pa bi za ostale vrste orožja ne ostalo prav nič. Upoštevati je treba, da kopnenska vojska stalno narašča, da se mornarica veča in da je treba skrbeti tudi za osebje pri orjaški letalski sili, graditi je treba nove tovarne letališča itd. Znesek dveh milijard funtov se neverjetno hitro stopi v enem letu, če je treba hraniti vojni stroj, ki ima nalogo braniti imperij. (a)

Žalni gost - tat

Že pred časom je zasebnim osebam in pokopališkemu osebju v Rigi padlo v oči, da se mlad moški udeležuje večine žalnih svečanosti v imovitih družinah. Ugotovili so tudi to, da v mnogih primerih na skrivnosten način izginjajo razne dragocenosti. Po sistematičnem opazovanju so ugotovili, da neki žalni gost, ki je svojo bolečino kazal še posebno očitno, po navadi nikomur ni znan. Po nekem pogrebu so te dni tega gosta, mladega moža, preiskali in so potegnili iz njegovih žepov cel ducat srebrnih žlic. Bolečina in strah na njegovem licu sta bila tedaj neponarejena.

Sprehod po ameriških ladjedelnih

Mogočne Združene države Severne Amerike, ki se razprostirajo od Atlantskega do Tihega oceana, si z vsemi silami prizadevajo ohraniti svojo nevtralnost v današnji vojni na našem kontinentu. Kljub temu pa posvečajo največjo pozornost svoji oboroženi sili, tako na kopnem kakor v zraku in na morju. Razumljivo, da je zaradi položaja države, za Američane največjega pomena letalstvo in mornarica. Letalska industrija je na višku, saj izdelujejo letalske tovarne USA nad 10.000 vojaških strojev vseh velikosti mesečno, od katerih veliko število izvažajo v razne evropske in druge države. Enako, če ne mogoče še večjo delavnost, vidimo v ameriških ladjedelnih. Številne ladjedelne družbe »Bethlehem Corporation« in veliko število drugih takih družb, ki so raztresene po obalah Atlantskega in Tihega oceana, izdelujejo danes nad 900.000 ton vojnih ladij za mornarico USA in nekaj sto tisoč ton za tuje države, predvsem Rusijo, kjer še ni tako razvito ladjedelstvo, da bi moglo zadostiti dejanskim potrebam.

Do tega naravnost fantastičnega programa nove mornarice, ki nima primera v zgodovini in prekaša tudi angleške načrte (Angleži gra-

Zena kitajskega voditelja maršala Cangkajšeka ogleduje lijak, ki so jih naredile japonske bombe.

dijo 800.000 ton nove mornarice), je privedlo vlado USA dejstvo, da hočejo Japonci zagospodariti po Tihem oceanu. Pogodbo, ki je določala na Pacifiku razmerje pomorskih sil 5:3 v korist Združenih držav, so Japonci odpovedali, kakor tudi tisti del pogodbe, ki določa največjo tonažo vojnih ladij 35.000 ton in topove do 381 mm kalibra. V kratkem bodo mi-kadove ladjedelnice dokončale ogromno oklopnico s 35 do 36.000 tonami in topovi nad 400 mm kalibra. V načrtu pa imajo še eno oklopnico s 55.000 tonami in vojni ladjo s 73.000 (!) tonami in topovi (število ni znano) 750 mm kalibra! Razumljivo, da bi se na ta način razmerje 5:3 obrnilo v korist cesarstva vzhajajočega sonca.

Ne samo po skupni tonaži novih ladij, temveč po njih velikosti in izdelavi, je načrt admiraličete USA prav »ameriški«. Preračunano je, da stane oklopnica s 65.000 tonami sorazmerno mnogo manj, kakor ladja s 30.000 tonami manj. Poleg tega so večje ladje dosti odpornejše in morejo biti neprimerno močnejše oborožene, kakor tudi, skoraj popolnoma varne pred torpedi. Zato izdelujejo ameriške ladjedelnice 10 oklopnih vojnih ladij, od katerih bodo imele štiri po 65.000 ton vsaka, po 9 topov kalibra 750 mm, celo vrsto srednjih in protiletalskih topov, cevi za izstreljevanje torpedov ter katalpule za vodna letala. Oklepi bodo baje tako močni, da jim ne bodo mogli do živega granate in torpedi. Prav tako bo rekordna hitrost. Take ladje bodo dolge okrog 350 m. Namenjene so za Tiho-oceansko brodovje. Ostale nove vojne ladje bodo imele: dve po 50.000 ton; topove kalibra 500 mm in ostalo kakor prve štiri; ostale štiri pa bodo imele po 35.000 ton vsaka, kakor to predpisuje washingtonska pogodba in topove kalibra 381 mm. Prva ladja tega tipa »North Carolina«, je bila pred kratkim spuščena v morje. Samo te plavajoče trdnjave bodo imele skupaj nad pol milij. ton!

Dalje izdelujejo ameriške ladjedelnice: 4 velike in izredno hitre matične ladje za letala, ki bodo tudi zelo močno oborožene; 14 velikih križark, ki bodo imele po 10' do 15.000 ton, veliko hitrost in močno oborožitev, tako v topovih kakor tudi torpedih. Tudi te enote so namenjene pacifiški floti. Potem 20 oceanskih rušilcev največje hitrosti in oborožitve, 23 torpedovk za obalno službo, okrog 50 velikih podmornic in neznano, vsekakor pa veliko število pomožnih enot. Omeniti pa je treba, da imajo vse te našete enote nad 100 ton vsaka. Koliko gradijo Združene države malih motornih torpedovk, patrolnih ladij in ostalih podobnih enot, ni znano. Ves načrt dovršujejo ladjedelnice v pospešenem tempu in v dveh letih bodo vse ladje gotove.

Takrat bo plula pod zvezdno zastavo nad 3.500.000 ton vojne mornarice, od katerih odpade na brodovje prve linije 2.150.000 ton,

ostalo pa na pomožno brodovje. Nad polovica ladij bo modernih, ostale pa so starejše, vendar jih bodo do takrat vse modernizirali. Ta ogromna mornarica bo sestavljena iz: 25 oklopnih vojnih ladij, ki bodo imele skupaj skoraj milijon ton, 9 matičnih ladij za letala, 42 večinoma velikih križark, blizu 350 rušilcev in torpedovk vseh vrst, 150 velikih podmornic, blizu 500 pomožnih enot (topovnjač, minonoscev, monitorjev itd.) ter neznano število manjših ladij. S tem bodo imeli Američani spet premoč na Tihem oceanu pred Japonci, ki bo imela takrat vsega skupaj 1.100.000 ton brodovja. Da bi se Japonci odločili za gradnjo novih velikih vojnih ladij, in to v večjem številu, ni verjetno, ker bi ne zmogli tako velikih stroškov in bi tudi prisilili USA za novo povečanje mornarice, kar pa je Američanom lažje izvedljivo.

Danes imajo USA na Tihem oceanu: 11 vojnih ladij, 3 matične ladje za letala; 18 križark, okrog 200 rušilcev in torpedovk, okrog 70 podmornic in potrebno število ostalih ladij; Japonska pa: 10 vojnih ladij, 5 matičnih ladij, 35 križark, 105 rušilcev in torpedovk, 69 podmornic in veliko pomožno brodovje. Torej nekoliko izenačeno stanje, vendar je treba omeniti, da more USA prenesti v Tihi ocean tudi svojo Atlantsko floto po Panamskem prekopu. Ko bodo vse nove ladje izdelane, pa bo stanje sledeče: USA: 42 vojnih ladij, 6 matičnih ladij, 30 križark, 250 rušilcev, 100 podmornic in pomožno brodovje, napram Japonci: 14 vojnih ladij, 6 matičnih ladij, 40 križark, 121 rušilcev, 95 podmornic itd. Razmerje v tonah: 2.000.000 proti 1.100.000 za USA. Japonci bodo imeli premoč samo v križarkah. (md)

Križanka

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11				
12				13				14
15		16					17	
		18					19	
20								

Vodoravno: 1. Tisti, ki kupuje. 10. Riževo žganje. 11. Franc. reka. 12. Poznam, jasno mi je. 13. Renesančni gradič v sev. Italiji. 14. Casovna kratica. 15. Prvak, znak na karti. 16. Abrahamova žena. 17. Števnik. 18. Ni črno. 19. Podjetnost, navdušenje. 20. Panoga cerkvene znanosti.

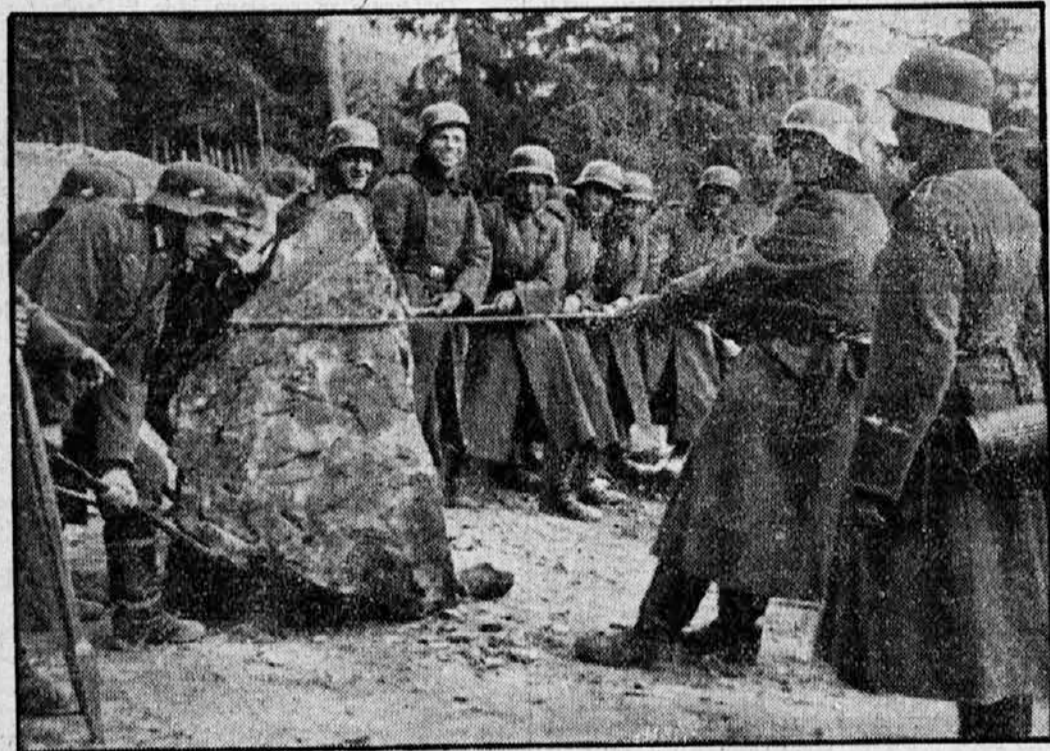
Navpično: 1. Običaj. 2. Grški bog. 3. Prešernova pesem. 4. Učenje. 5. Tabor. 6. Etična vrednost. 7. Žensko ime. 8. Pevska nota. 9. Kontinent. 13. Maščoba. 14. Oblika papirja, blaga. 16. Poslanec. 17. Polagoma gori. 18. Prihodnjik. 19. Latinski veznik.

Rešitev sobotne križanke:

Vodoravno: 1. Spor — 5. Slovar — 7. Apolinar — 9. Zmik — 10. Oger — 12. Rum — 13. Ko — 15. Uže — 16. El — 17. Buba — 19. In — 20. Metonimija — 23. Tičarica. Navpično: 1. Slok — 2. Pol — 3. Ovi — 4. Rano — 5. Spin — 6. Ragu — 7. Amulet — 8. Režija — 9. Zrem — 11. Rena — 13. Kuna — 14. Obir — 17. Boč — 18. Ami — 21. Ti — 22. Ic.

Program radio Ljubljana

Sobota, 18. maja: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Plošče vesele se v venček spojijo, z njih pa navepi veseli donije — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Plošče vesele se v venček spojijo, z njih pa navepi veseli donije — 14 Poročila — 17 Otroška ura: Nastop otrok, vodi gđc. Sl. Vencajzova — 17.30 Drobiz za drobiž (plošče) — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za delopust igra Radij, orkester — 18.40 Samopomoč ob letalskih napadih (inž. Fr. Dolenc) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: 25 letnica Solunske dijaške čete (M. Vukajlija, Bgd) — 19.40 Objave — 20 Zunanjepolitič. pregled (dr. Al. Kuhar) — 20.30 »Ti premenjani hebril« Pisan večer, ki ga izvajajo člani Radij, igral družine Vmes plošče. — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za dober konec tedna igra Radijski orkester.

Vojna na Norveškem se ni še nič plegla. Nemški vojaki spravljajo s ceste na srednjem Norveškem skale, s katerimi jim skušajo Norvežani zapirati pot.

Toda tega za zdaj nismo mogli, ker bi bilo iz neprestanih trenj med ameriško in francosko posadko prišlo do nezaželjenih, čeprav tudi poučnih poročil. Napetost je res vsak dan rasla in odgovorni ljudje se v resnici niso motili, ko so menili, da bi razglasitev tega napetega razpoloženja med vojskama povečala težave na mirovni konferenci.

General Pershing je v zasebnem vozu prišel v Koblenz ter povabil dopisnike na večerjo. Odkritostno nam je pripovedoval o neprijetnih pripetljajih, pojasnil nam je, zakaj bi bilo nespametno, če bi dopustili, da jih objavimo. Dopisnike, ki naj bi se kmalu vrnili v Ameriko, je prosil, naj ne pišejo nič o tem, saj tako dolgo ne, dokler bo mirovna konferenca trajala. Na splošno mislim, da so njegovi prošnji ustregli.

Nemško civilno prebivalstvo v zasedenem pasu se je vedlo čisto mirno, čeprav je prišlo do nekaj nepomembnih trenj med Koblenčani in med ameriško vojsko upravo.

Prvi pogled za kulise sporov med Fochem in Pershingom ter Clemenceaum in Fochem mi je vzela sleherni utvaro. Prvič sem začel razumeti, da so možje, v katere je gledal ves svet, dostikrat podvrženi vplivu malenkostnih osebnih nesporazumljenj, zasebnih odporov, sovraštva ljubosumnosti in stremljenja po lastnem uveljavljanju pri obravnavanju važnih zadev. Polagoma se mi je zjasnilo,

da te velike gospode pogosto gibljejo enaki nagibi, kakor naše zakotne politike v Chicagu.

Prav za prav na to odkritje nisem bil pripravljen. Nehote sem mislil, da može, ki so zapleteni v pomembne odločitve, navdihujejo vzvišenejša čustva in nagibi, kakor pa majhne ljudi v nepomembnih zadevah. Vsaj moralo bi biti tako, toda to se dogaja le poredko, kakor sem moral po vojni naglo zvedeti.

Zvedel sem, da Clemenceau in Foch nista po trdglavosti drug za drugim nič zaostajala, ker je stari »tigr« silovito odklanjal maršalove izlete na področje mednarodne politike in želel Fochu omejiti na njegovo vojaško vlogo. Izbrskal sem tudi, da so zavezniški skušali preprečiti samostojne ameriške armade, da bi bili hoteli ameriške čete potisniti samo kot polnilo v množstvo zavezniških armad pod poveljstvom zavezniških generalov. Zvedel sem, da so se glede tega generalu Pershingu močno upirali, pri čemer so pogosto ubirali pot, ki sem jo bil spoznal v »Krvavem devetnajstem volivnem okrožju v Chicagu.

Za božič je Runyovno in moje srce ganila pozornost najine prijazne male sobarice. Za presenečenje nama je oskrbela majhno božično drevo in ga okrasila z lesketajočo se prejo in umetnim snegom. Midva sva pa poskrbela, da je odnesla s seboj domov nekaj hlebeev belega kruha, nekaj kosov čokolade in nekaj kave, kar je vse bilo zanjo dragocen zaklad. Že tri leta ni videla belega kruha ali pravi kave.

Za nekatero izmed nas je bil to precej otožen praznik. Svojo žalost smo potapljali v velike množine alkohola. Od tedaj sem seveda doživel mnogo podobnih praznikov v tujih deželah.

V začetku leta 1919 sem se odpeljal v Pariz, ker sem mislil, da bo to sprememba po dolgočasuju v Porenju.

Pri tem pa mi je bilo usojeno, da sem moral prestati najutrudljivjše telesni napor, ki sem ga kdaj doživel.

Se dolgo po vojni so bile francoske železnice v zmešnjavi. Imele so zastarelo vozovje, izvožene tirnice in dezorganizirano, nezadostno osebje. Pogosto so se dogajale nesreče. Stotisoči ljudi, ki so vzhodno Francijo spreminili v pepel, so zdaj iskali, kam bi prišli. Železnice niso mogle zmagati dotoka tistih, ki so hoteli potovati.

V Metz, kamor sem se peljal z avtomobilom, da bi ujel vlak za Pariz, sem dobil prvi vtis o neverjetni prenapoljenosti. Kričeča, razburjena množica ljudi je polnila postajo in planila na vlak, brž

ko so odprli zaporo. Mene je gnalo z njimi in posrečilo se mi je, da sem se priboril do nekega oddelka.

Sedeži so bili vsi zavzeti in moški so plezali skozi okna. V malo trenutkih je bil vsak palec prostora — oddelki, hodniki in ploščadi — natlačen z ljudmi. Nisem mogel pregledati položaja, skušal sem priti ven, toda vlak je odpeljal, preden se mi je posrečilo. V našem oddelku je bilo 11 ljudi, pet nas je stalo, ne da bi se mogli za kaj držati.

Stal sem v tem oddelku 19 ur, ne da bi jedel in pil. Nisem mogel sedeti, ali se prestopiti, razen nekaj palec daleč do okna zaradi naravnih potreb. Nekaj ameriški častnik poleg mene, je imel steklenico konjaka, ki nas je najbrž ohranil, da se nismo zgrudili.

Po nekaj urah je zrak zaradi zaprtih oken postal neznošen. Ameriški častnik, ki je stal ob oknu, je prosil Francoza, ki je slonel na oknu, naj ga zaradi zračenja malo odpre. Francozi so kriče ugovarjali in okno je ostalo zaprto. Nazadnje ni bilo mogoče več vzdržati in Amerikanec je spravil svoje kolcece na steklo. Vdrl ga je, ne da bi se menil za vpitje drugih. Niso mogli storiti ničesar, ker smo stali tako na tesno, da bi nihče ne bil mogel zaviheteti pesti. Od tedaj dalje smo imeli preveč zračenja.

Na vsaki postaji so skušali roji ljudi stopiti na vlak. To pa je bilo človeškim silam nemogoče in potniki so morali tiste, ki bi radi potovali, zavračati s pestmi.

Na neki postaji, kjer so množice, kakor sem zvedel, dva dni dolgo čakale, je prišlo do take jeze, da so nekateri drveli naprej, da bi voznika in kurjača s pestmi napadli. Voznik pa je pognal vlak, preden ga je rjoveča skupina dosegla.

Ko smo dospeli v Pariz, so bili tisti, ki so kakor mi stali 19 ur, skoraj na tem, da se bodo zgrudili. Ameriški častnik in jaz sva pol ure sedela na čakališču vzhodne postaje, preden sva mogla zbrati zadosti moči, da bi šla do avtomobila. Šel sem takoj v posteljo in ležal dva dni, da bi si opomogel od muke. Zgubil sem veliko kilogramov teže.

Ko sem se vozil nazaj v Metz, spet nisem mogel dobiti nobene sedeža in sem 16 ur prebil na hodniku, na postavljenem ročnem kovčegu sede. Lahko sem se malo pregibal. Bil sem pa tako previden, da sem vzel s seboj obloženi kruhov ter vode v steklenici.